

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 67/2025-40

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ľuboša Szigetiho (sudca spravodajca) a sudcov Petra Molnára a Petra Straku v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľov [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], a [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], Maďarská republika, a [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], Maďarská republika, a [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], Maďarská republika, zastúpených JAVOR – TOKÁR advokátska kancelária, s.r.o., Stará Vajnorská cesta 37, Bratislava, proti postupu Okresného súdu Dunajská Streda v konaní vedenom pod sp. zn. 7C/209/2016 a Krajského súdu v Trnave v konaní vedenom pod sp. zn. 26Co/60/2020 takto

rozhodol:

1. Postupom Okresného súdu Dunajská Streda v konaní vedenom pod sp. zn. 7C/209/2016 a Krajského súdu v Trnave v konaní vedenom pod sp. zn. 26Co/60/2020 **bolo porušené** základné právo sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Okresnému súdu Dunajská Streda **prikazuje** v konaní vedenom pod sp. zn. 7C/209/2016 **konať** bez zbytočných prietáhov.
3. Sťažovateľom **priznáva** finančné zadosťučinenie každému po **3 000 eur**, ktoré **sú povinné** zaplatiť im Okresný súd Dunajská Streda vo výške po **2 000 eur** a Krajský súd v Trnave vo výške po **1 000 eur** do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Sťažovateľom **priznáva** náhradu trov právneho zastúpenia v sume **1 062,72 eur**, ktorú **sú povinné** Okresný súd Dunajská Streda a Krajský súd v Trnave zaplatiť spoločne a nerozdielne ich právnomu zástupcovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
5. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **nevyhovuje**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľov a skutkový stav veci

1. Sťažovatelia sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 2. októbra 2024 domáhajú vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom okresného súdu a krajského súdu v napadnutom konaní. Sťažovatelia žiadajú, aby ústavný súd prikázal okresnému súdu konať v napadnutom konaní bez zbytočných prietahov, a tiež žiadajú priznanie finančného zadosťučinenia vo výške 7 000 eur pre sťažovateľku 1, po 5 000 eur pre sťažovateľov 2 a 3 a 3 000 eur pre sťažovateľku 4 a náhrady trov konania.

2. Uznesením č. k. II. ÚS 67/2025-17 z 12. februára 2025 ústavný súd prijal podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavnú sťažnosť sťažovateľov na ďalšie konanie v celom rozsahu.

3. Z ústavnej sťažnosti a vyžiadaného spisu okresného súdu vyplýva, že sťažovatelia sa žalobou podanou na okresnom súde 16. augusta 2016 domáhali zaplata náhrady škody [vecnej (sťažovatelia 1 až 3) a náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia (sťažovatelia 1 a 3)] a nemajetkovej ujmy za zásah do ich osobnostných práv (súkromný a rodinný život) spôsobený stratou blízkej osoby pri dopravnej nehode. O nárokoch sťažovateľov po vykonanom dokazovaní rozhodol okresný súd rozsudkom č. k. 7C/209/2016-321 z 18. októbra 2018, ktorým zaviazal žalovaných 1 a 2 spoločne a nerozdielne zaplatiť sťažovateľke 1 náhradu nemajetkovej ujmy v sume 6 428 eur a náhradu vecnej škody vo výške 115,87 eur, sťažovateľovi 2 náhradu vecnej škody vo výške 87,57 eur, sťažovateľovi 3 náhradu za sťaženie spoločenského uplatnenia vo výške 1 977,6 eur spolu s úrokom z omeškania vo výške 5 % ročne zo sumy 1 977,6 eur od 9. júna 2016, ako aj vecnú škodu vo výške 87,57 eur, a to všetko do 3 dní od právoplatnosti rozsudku. Vo zvyšku súd žalobu zamietol a priznal žalovaným 1 a 2 náhradu trov konania v rozsahu 88 %. Proti rozsudku súdu prvej inštancie podali sťažovatelia, ako aj žalovaní odvolania, o ktorých krajský súd rozsudkom č. k. 26Co/60/2020-588 z 11. mája 2021 rozhodol tak, že rozsudok súdu prvej inštancie v odvolaniach napadnutom výroku I v časti uloženia povinnosti žalovaným zaplatiť spoločne a nerozdielne sťažovateľke 1 náhradu nemajetkovej ujmy v sume 6 428 eur a sťažovateľovi 3 náhradu za sťaženie spoločenského uplatnenia vo výške 1 977,60 eur spolu s úrokom z omeškania vo výške 5 % ročne zo sumy 1 977,60 eur od 9. júna 2016 do zaplata do troch dní od právoplatnosti rozsudku potvrdil a v časti uloženia povinnosti žalovaným zaplatiť spoločne a nerozdielne sťažovateľke 1 náhradu vecnej škody vo výške 115,87 eur, sťažovateľovi 2 náhradu vecnej škody vo výške 87,57 eur a sťažovateľovi 3 náhradu vecnej škody vo výške 87,57 eur zmenil tak, že žaloby sťažovateľov 1, 2 a 3 na náhradu vecnej škody zamietol (I) a odvolania sťažovateľov odmietol ako oneskorene podané (II). Žalovaným priznal proti sťažovateľom nárok na náhradu trov tohto konania v rozsahu 88,8 % s tým, že plnením

jedného zo sťažovateľov zaniká v rozsahu plnenia povinnosť ostatných sťažovateľov, pričom o výške tejto náhrady rozhodne súd prvej inštancie samostatným uznesením (III). Sťažovatelia podali proti rozsudku krajského súdu dovolanie, na základe ktorého Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesením sp. zn. 5Cdo/176/2022 z 31. augusta 2023 rozsudok krajského súdu vo výroku, ktorým odvolania sťažovateľov odmietol, a vo výroku o trovách konania zrušil a vec mu v tomto rozsahu vrátil na ďalšie konanie. Krajský súd následne po vrátení mu veci uznesením č. k. 21Co/68/2023-769 z 28. februára 2024 odvolaním sťažovateľov napadnuté výroky II a III rozsudku súdu prvej inštancie zrušil a v zrušenom rozsahu vec vrátil na ďalšie konanie a nové rozhodnutie. V zmysle zápisnice z pojednávania z 20. augusta 2024 súd prvej inštancie pristúpi k pribratiu znalca na účel stanovenia bodového hodnotenia sťaženia spoločenského uplatnenia sťažovateľky 1. Uznesením z 13. decembra 2024 okresný súd nariadil vo veci znalecké dokazovanie a ustanovil znalca na účel posúdenia zdravotného stavu sťažovateľky 1 spätne a určenie bodového ohodnotenia za sťaženie spoločenského uplatnenia. Dňa 8. januára 2025 bolo súdu doručené oznámenie ustanoveného znalca o nemožnosti vykonať znalecké dokazovanie. V súčasnosti vykonáva okresný súd úkony na účel ustanovenia nového znalca.

II.

Argumentácia sťažovateľov

4. Proti postupu okresného súdu a krajského súdu v napadnutom konaní podali sťažovatelia túto ústavnú sťažnosť, v ktorej argumentujú, že po právnej a skutkovej stránke nejde o konanie zložité a zároveň sa sťažovatelia na predĺžení konania nijakým spôsobom nepodieľali. Zodpovednosť za vznik zbytočných prietahov v napadnutom konaní nesú výlučne okresný súd a krajský súd. Postup okresného súdu je poznačený nečinnosťou, ako aj neefektívnou činnosťou, keďže jeho rozsudok z 18. októbra 2018 bol pre rozpor so zákonom krajským súdom v časti zrušený (uznesením č. k. 21Co/68/2023-769 z 28. februára 2024, pozn.). Rovnako krajský súd postupoval neefektívne, keď rozsudkom č. k. 26Co/60/2020-588 z 11. mája 2021 vo výroku II odmietol odvolanie sťažovateľov, pričom uvedené rozhodnutie bolo v tejto časti následne ako nezákonné zrušené dovolacím súdom, čím došlo v dôsledku postupu krajského súdu k predĺženiu napadnutého konania o dobu takmer troch rokov (od vyhlásenia prvého rozhodnutia odvolacieho súdu, t. j. od 11. mája 2021, do vydania v poradí druhého rozhodnutia odvolacieho súdu sp. zn. 21Co/68/2023 z 28. februára 2024, pozn.). Už len samotná skutočnosť, že napadnuté konanie trvá od podania žaloby viac ako osem rokov bez toho, aby bolo o uplatnených nárokoch sťažovateľov rozhodnuté, predstavuje obzvlášť hrubé porušenie práv sťažovateľov na prejednanie veci bez zbytočných prietahov. Sťažovatelia upozorňujú na to, že súd prvej inštancie bude vykonávať znalecké dokazovanie (trvajúce podľa všeobecných praktických skúsenosti dlhší čas) s odstupom takmer siedmich rokov od tohto procesného návrhu a viac ako ôsmich rokov od podania žaloby, pričom táto skutočnosť nie je nijak zavinená stranami sporu, ale nezákonnou a neefektívnou rozhodovacou činnosťou súdov konajúcich vo veci, keď podstatnú časť doterajšieho konania z časového hľadiska „zabralo“ iba odstraňovanie ich vlastných pochybení.

III.

Vyjadrenie okresného súdu a krajského súdu

III.1. Vyjadrenie okresného súdu:

5. Okresný súd k ústavnej sťažnosti po chronologickom zrekapitulovaní priebehu dotknutého konania uviedol, že po skutkovej a právnej stránke ide o zložitejší spor, vyžadujúci si odborné znalosti z medicíny vzhľadom na ujmu na zdraví, ktorú preukazujú sťažovatelia a ktorú spochybňuje najmä žalovaný 2. Z tohto dôvodu je potrebné vo veci znalecké dokazovanie, ktoré bude vyžadovať určitý časový úsek. Je potrebné v prvom rade vyhľadať znalcov, ktorí budú schopní znalecký posudok vypracovať v čo najkratšom čase a v danom prípade navyše s nutnosťou znalosti maďarského jazyka vzhľadom na štátnu príslušnosť a materinskú reč sťažovateľov. Uznaním, že sťažovatelia v konaní nespôsobili žiadne prietahy. Odvolávajúci sa na chronológiu jednotlivých úkonov uviedol, že jednotlivé úkony tunajšieho súdu boli vykonávané priebežne a plynulo, a preto v konaní zbytočné prietahy neboli. Vzhľadom na uvedené nepovažuje ústavnú sťažnosť za dôvodnú. Dodal, že sťažovatelia výšku finančného zadosťučinenia žiadnym spôsobom neodôvodnili a pre prípad, že by bola ústavná sťažnosť vyhodnotená ako opodstatnená aj v časti priznania finančného zadosťučinenia, navrhol, aby ústavný súd pri rozhodovaní o prípadnej výške finančného zadosťučinenia prihliadol na nadmernú zaťaženosť tunajšieho súdu v rokoch 2016 až 2022 a z toho plynúce dlhšie časové obdobia na konanie a rozhodovanie a to s poukazom na rozhodnutie IV. ÚS 471/2012.

6. K veci sa vyjadril aj zákonný sudca, ktorý, pokiaľ ide o právnu a skutkovú náročnosť sporu, poukázal na to, že sťažovatelia si žalobou uplatnili rôzne nároky, ktoré vychádzajú z rôznych ustanovení Občianskeho zákonníka (náhrada nemajetkovej ujmy, ujma na zdraví, škoda na veci). Vo vzťahu ku skutkovej náročnosti poukázal predovšetkým na to, že je potrebné preskúmať všetky okolnosti prípadu, na základe ktorej došlo k usmrteniu blízkej osoby sťažovateľov (tu je väčšina skutočností nesporných), pričom je zároveň potrebné vykonať náležité dokazovanie aj k miere ujmy na zdraví sťažovateľky 1 a sťažovateľa 3, keďže tieto tvrdenia, ako aj predložené dôkazy spochybnil predovšetkým žalovaný 2, a z toho dôvodu navrhol aj znalecké dokazovanie v tomto smere. Súd pristúpil k znaleckému dokazovaniu aj z dôvodu, že na spravodlivé vyhodnotenie dôkazov predložených stranami sú potrebné odborné znalosti, ako aj osobné vyšetrenie minimálne sťažovateľky 1, ktoré súd sám nie je schopný vykonať. K samotnému postupu okresného súdu uviedol, že z priloženej chronológie spisu vyplýva, že tunajší súd nezavinil zbytočné prietahy v konaní, keďže v každom štádiu konania konal efektívne a hospodárne, pričom vo veci rozhodol rozsudkom 18. októbra 2018, ktorý bol rozsudkom krajského súdu z 11. mája 2021 čiastočne potvrdený, čiastočne zmenený a v zamietajúcej časti bol zrušený až uznesením odvolacieho súdu z 28. februára 2024, a to tak z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia, ako aj nedostatočného odôvodnenia. Okresný súd od 18. októbra 2018, kedy po prvý krát rozhodol o žalobe do 2. apríla 2024, kedy sa vec vrátila z odvolacieho súdu po zrušení rozsudku súdu prvej inštancie z 18. októbra 2018 v zamietajúcej časti, reálne nemal možnosť konať vo veci samej, a realizoval len úkony procesnej povahy v rámci odvolacieho a dovolacieho konania, ktoré sa snažil realizovať čo najefektívnejšie a najhospodárnejšie. Po pojednávaní 20. augusta 2024 sa aj v zmysle rozhodnutia odvolacieho súdu, ako aj predbežného právneho a skutkového názoru nového

zákonného sudcu pristúpilo k nariadeniu znaleckého dokazovania, pričom, ako aj samotní sťažovatelia v ústavnej sťažnosti uviedli, rozhodnutie vykonať znalecké dokazovanie nie je možné hodnotiť ako rozhodnutie nesmerujúce k zákonnému rozhodnutiu o nároku sťažovateľky 1 a sťažovateľa 3.

III.3. Vyjadrenie krajského súdu:

7. Krajský súd k ústavnej sťažnosti uviedol, že vec sťažovateľov bola na rozhodnutie o odvolaní oboch strán sporu proti rozsudku okresného súdu z 18. októbra 2018 predložená krajskému súdu 26. júna 2020 a krajský súd rozhodol rozsudkom č. k. 26Co/60/2020-588 11. mája 2021, teda po menej ako jedenástich mesiacoch odkedy vec krajskému súdu napadla, čo je poukazujúce na judikatúru ústavného súdu ústavne akceptovateľná doba odvolacieho konania. Vzhľadom na to vyjadril názor, že krajský súd konal bez zbytočných prietáhov, a preto námietku sťažovateľov o porušení ich práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov a práva na prejednanie veci v primeranej lehote považuje za nedôvodnú.

8. K ústavnej sťažnosti sa vyjadril aj predseda senátu a sudca spravodajca, ktorý nad rámec už uvedeného doplnil, že aj z uznesenia najvyššieho súdu sp. zn. 5 Cdo/176/2022 z 31. augusta 2023 je zrejmé, že sťažovatelia až vo svojom dovolaní preukazovali včasnosť podania ich odvolania a to odborným vyjadrením znalca a potvrdením o doručení mailu (obsahujúceho ich odvolanie) súdu prvej inštancie v zákonnej lehote, pričom práve ich zaťažuje zodpovednosť za preukázanie včasnosti podania odvolania. Odvolací súd v čase rozhodovania o odvolaní sťažovateľov aj žalovaných pri posudzovaní okamihu doručenia odvolania sťažovateľov mailom vychádzal z údajov mu dostupných zo súdneho spisu, ktoré svedčili o oneskorenosti podania odvolania. Vyjadril presvedčenie, že pokiaľ by sťažovatelia súčasne s podaním odvolania, konajúc transparentne, účelne a hospodárne, predložili odvolaciemu súdu doklady preukazujúce včasnosť podania ich odvolania, tento by ich odvolanie neodmietol, ale by ho riadne prejednal a rozhodol o ňom 11. mája 2021. Na predloženie predmetných dokladov odvolaciemu súdu mali časový priestor viac ako 10 mesiacov, avšak predložili ich až najvyššiemu súdu spolu s dovolaním, sledujúc ľahký úspech v dovolacom konaní, a teda berúc do úvahy aj predĺženie súdneho konania ako zákonom predpokladanú nevyhnutnosť takéhoto postupu. Podľa jeho názoru konanie sťažovateľov, keď pre odvolacie konanie podstatné dôkazy bez ďalšieho nepredložia konajúcemu súdu riadne a včas pred jeho rozhodnutím o odvolaní, ale tieto si ponechajú pre spochybnenie správnosti rozhodnutia odvolacieho súdu až pre dovolacie konanie, nemôže požívať právnu ochranu.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

9. Ústavný súd podľa § 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože s ohľadom na predmet konania a po oboznámení sa s ústavnou sťažnosťou a stanoviskami okresného súdu a krajského súdu dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

10. Podstatu ústavnej sťažnosti sťažovateľov tvorí námietka, že v dôsledku nečinnosti a neefektívneho postupu okresného súdu a krajského súdu v napadnutom konaní v ňom došlo k vzniku zbytočných prietáhov, čo odôvodňuje vyslovenie porušenia základného práva sťažovateľov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj ich práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

11. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov, ktoré je garantované v čl. 48 ods. 2 ústavy, osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. IV. ÚS 302/2020, III. ÚS 233/2022, II. ÚS 439/2023).

12. ESLP tiež uviedol, že hoci je zmluvným štátom priznaná určitá miera voľnej úvahy, čo sa týka spôsobu, akým zabezpečia nápravu požadovanú čl. 13 dohovoru a dodržia svoj zmluvný záväzok podľa tohto ustanovenia (pozri napríklad Kaya proti Turecku, 19. 2. 1998, ods. 106, Zbierka rozsudkov a rozhodnutí 1998-1), prostriedok nápravy (ústavná sťažnosť, pozn.) dostupný účastníkovi konania na vnútroštátnej úrovni na účel vznesenia námietky, čo sa týka dĺžky konania, je „účinný“ v zmysle čl. 13 a čl. 35 ods. 1 dohovoru iba vtedy, ak je spôsobilý pokryť všetky fázy napadnutého konania, a teda je potrebné pri rozhodovaní ústavného súdu rovnako ako pri rozhodovaní ESLP vziať do úvahy jeho celkovú dĺžku (pozri napríklad Počuča proti Chorvátsku, č. 38550/02, ods. 35, 29. 6. 2006, s ďalšími odkazmi). V tejto súvislosti ESLP zdôraznil osobitný charakter problematiky príliš dlhých konaní spočívajúci v tom, že konanie nepozostáva zo série statických udalostí, ale je jednou postupne sa vyvíjajúcou udalosťou, ktorej závažnosť v priebehu času postupne narastá. Sťažovatelia napádajú všetky fázy konania, ako porušovateľov označili dva všeobecné súdy a žiadajú preskúmať celkovú dĺžku konania. Ústavný súd preto posúdil s ohľadom na judikatúru ESLP konanie ako celok z hľadísk garantovaných čl. 6 ods. 1 dohovoru a prihliadol na dĺžku konania pred jednotlivými všeobecnými súdmi.

13. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietáhom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou spravidla zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú (i) právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, (ii) správanie účastníka súdneho konania a (iii) postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou ESLP v rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa. Podľa uvedených kritérií posudzoval ústavný súd aj ústavnú sťažnosť sťažovateľov.

14. Pokiaľ ide o kritérium, ktorým je právna a faktická zložitosť veci, ústavný súd konštatuje, že predmetom konania je náhrada vecnej škody (u sťažovateľov 1 až 3) a náhrada za sťaženie spoločenského uplatnenia (u sťažovateľov 1 a 3) a náhrada nemajetkovej ujmy (u všetkých sťažovateľov) v dôsledku straty matky, svokry a starej mamy sťažovateľov pri tragickej dopravnej nehode. Takto vymedzený predmet konania patrí medzi bežnú agendu všeobecných súdov, pričom k tejto problematike existuje v zásade ustálená judikatúra všeobecných súdov. Ústavný súd na základe preskúmania veci však pripúšťa, že doterajší priebeh konania ovplyvnila aj istá miera skutkovej zložitosti veci, ktorá súvisela s potrebou ustálenia skutkového stavu znaleckým dokazovaním, ktoré je navyše skomplikované potrebou zabezpečenia znalca s nutnosťou znalosti

maďarského jazyka vzhľadom na štátnu príslušnosť sťažovateľov a ich neznalosť slovenského jazyka.

15. Pokiaľ ide o význam sporu pre sťažovateľov v súvislosti s potrebou rýchlosti rozhodovania, predmet konania má pre sťažovateľov nepochybne veľký význam a okolnosti preskúmvanej veci majú relevanciu aj ako jedno z už spomínaných kritérií na účely posúdenia včasnosti poskytovanej spravodlivosti zo strany všeobecného súdu. Ústavný súd aj s odkazom na judikatúru EŠLP zdôrazňuje, že ide o konanie vyžadujúce osobitnú rýchlosť konania, podobne ako pracovnoprávne spory, spory týkajúce sa sociálneho zabezpečenia či osobného statusu (IV. ÚS 136/2022, I. ÚS 374/2022, III. ÚS 434/2023, III. ÚS 127/2024).

16. Pri hodnotení podľa ďalšieho kritéria, teda správania sťažovateľov v napadnutom konaní, ústavný súd nezistil žiadnu okolnosť, ktorá by mala byť osobitne zohľadnená na ich ťarchu pri posudzovaní otázky, či a z akých dôvodov došlo v predmetnom konaní k zbytočným priet'ahom.

17. Napokon ústavný súd hodnotil postup okresného súdu a krajského súdu z hľadiska existencie zbytočných priet'ahov v napadnutom konaní. Vychádzajúc z obsahu spisu predloženého okresným súdom a po preštudovaní predloženej chronológie procesných úkonov vykonaných v napadnutom konaní ústavný súd jednoznačne identifikoval primárne neefektívnu činnosť tak okresného súdu, ako aj krajského súdu, ale sekundárne je napadnuté konanie poznačené aj obdobia nečinnosti, ktoré majú v súhrne signifikantný podiel na predĺžení konania. Hoci možno uznať, že okresný súd konal od začatia konania plynule, keď rozsudok č. k. 7C/209/2016-321 vyhlásil už 18. októbra 2018, t. j. po 26 mesiacoch od podania žaloby, v následnom období mu možno vytknúť nesústreďenosť, resp. nečinnosť, keď vyjadrenie sťažovateľov k odvolaniu žalovaných doručené okresnému súdu 23. augusta 2019 doručoval na vyjadrenie žalovaným až 3. marca 2020 a rovnako vyjadrenie žalovaného v 1. rade z 15. augusta 2019 k odvolaniam sťažovateľov a žalovanej v 2. rade a vyjadrenie žalovanej v 2. rade zo 16. augusta 2019 doručoval sťažovateľom rovnako až 3. marca 2020, t. j. po viac ako pol roku a následne predložil krajskému súdu spis na rozhodnutie o podaných odvolaniach až 26. júna 2020, teda po viac ako troch mesiacoch od uplynutia lehoty stranám sporu na vyjadrenie. Zo spisu okresného súdu tiež ústavný súd zistil, že dovolanie sťažovateľov proti rozsudku krajského súdu č. k. 26Co/60/2020-588 z 11. mája 2021 podané 9. augusta 2021 bolo právnenému zástupcovi žalovaného v 1. rade doručované až 22. augusta 2022, t. j. po roku od jeho podania a spis bol na účel rozhodnutia o sťažovateľmi podanom dovolaní predložený na najvyšší súd až 29. septembra 2022. Uvedeným postupom okresného súdu došlo k predĺženiu konania o dobu vyše jedného roka a desiatich mesiacov. Zároveň konanie vykazuje ako celok neefektívnosť a nehospodárnosť, keďže tak rozsudok okresného súdu v jeho zamietajúcej časti, ako aj rozsudok krajského súdu č. k. 26Co/60/2020-588 z 11. mája 2021 vo výroku o odmietnutí odvolania sťažovateľov a trovách konania boli nadriadenými súdmi zrušené. Najvyšší súd vo svojom zrušujúcom uznesení konštatoval, že odvolacie konanie, v dôsledku záveru odvolacieho súdu o odmietnutí odvolania sťažovateľov podaného emailom ako oneskoreného, trpí vadou zmätočnosti v intenzite porušujúcej právo sťažovateľov na spravodlivý súdny proces. Krajský súd zrušil napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia uplatneného nároku sťažovateľov 2 až 4 na náhradu nemajetkovej ujmy v súvislosti zo zásahom do ich osobnostných práv (súkromný a rodinný život) a nedostatočného odôvodnenia napadnutého rozsudku vo vzťahu k zamietutej výške náhrady nemajetkovej ujmy a vo vzťahu k zamietnutiu nároku sťažovateľov 1 a 3 za sťaženie spoločenského uplatnenia. Po vydaní

zrušujúceho uznesenia najvyššieho súdu sp. zn. 5Cdo/176/2022 z 31. augusta 2023 a vrátení veci na ďalšie konanie krajskému súdu a následnom vydaní uznesenia krajského súdu č. k. 21Co/68/2023-769 z 28. februára 2024, ktorým boli odvolaním sťažovateľov napadnuté výroky II a III rozsudku súdu prvej inštancie zrušené a v zrušenom rozsahu vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie okresnému súdu sa tak vec dostala po približne 5 a pol roku od vydania rozsudku súdu prvej inštancie v podstate na začiatok. V súčasnosti okresný súd po nariadení znaleckého dokazovania uznesením z 13. decembra 2024 a ustanovení znalca na účel posúdenia zdravotného stavu sťažovateľky 1 spätne a určenie bodového ohodnotenia za sťaženie spoločenského uplatnenia a následnom obdržaní oznámenia ustanoveného znalca o nemožnosti vykonať znalecké dokazovanie vykonáva úkony na účel ustanovenia nového znalca, a teda vzhľadom na uvedené okolnosti nemožno predpokladať vydanie meritórneho rozhodnutia v najbližšom čase.

18. Ústavný súd pripomína, že nielen nečinnosť, ale aj nesústredená a neefektívna činnosť štátneho orgánu (všeobecného súdu) môže zapríčiniť porušenie ústavou zaručeného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov, ak činnosť štátneho orgánu nesmerovala k odstráneniu právnej neistoty týkajúcej sa tých práv, pre ktoré sa sťažovateľ obrátil na štátny orgán, aby o jeho veci rozhodol (napr. I. ÚS 376/06, III. ÚS 90/07, III. ÚS 109/07). O neefektívnej činnosti okresného i krajského súdu svedčí skutočnosť, že ich rozhodnutia boli zrušené na základe riadnych a mimoriadnych opravných prostriedkov. Ak po využití riadnych, ale aj mimoriadnych opravných prostriedkov dôjde napokon až k zrušeniu rozsudku prvoinštančného (resp. odvolacieho) súdu z dôvodu procesných alebo hmotnoprávných pochybení a k vráteniu veci na ďalšie konanie, uvedené ide v zásade na ťarchu súdu, ktorému bolo dané rozhodnutie zrušené (m. m. I. ÚS 24/2022).

19. Vychádzajúc z uvedeného hodnotenia ústavný súd dospel k záveru, že neefektívnym a nesprávnym postupom tak okresného súdu, ako aj krajského súdu v napadnutých konaniach došlo k zbytočným prieťahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku nálezu).

20. Ústavný súd v nadväznosti na výrok uvedený v bode 1 výrokovej časti nálezu v záujme efektívnosti poskytnutej ochrany sťažovateľom prikázal okresnému súdu, aby v napadnutom konaní, v ktorom nebolo v čase rozhodovania ústavného súdu právoplatne rozhodnuté, konal bez zbytočných prieťahov (bod 2 výroku nálezu).

V.

Primerané finančné zadost'učinenie

21. Podľa § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže priznať sťažovateľovi primerané finančné zadost'učinenie, ak o to požiadal.

22. Sťažovatelia v ústavnej sťažnosti žiadajú priznať finančné zadost'učinenie, ktoré odôvodňujú výškou vynaložených trov konania, dĺžkou porušovania ich práva na rozhodnutie súdu v primeranej lehote a jeho závažnosť vyjadrili v sumách podľa podielu neefektívnej činnosti súdu prvej inštancie,

ako aj odvolacieho súdu na celkovej dĺžke konania, ako aj rôznosťou výšky žalobou uplatnených nárokov jednotlivých sťažovateľov.

23. Cieľom primeraného finančného zadost'učinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04, I. ÚS 257/08, IV. ÚS 302/2020). Pri ozhodovaní o primeranom finančnom zadost'učinení ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza aj ESLP, ktorý spravodlivé finančné zadost'učinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu. Súčasne sa pritom riadil úvahou, že cieľom primeraného finančného zadost'učinenia je síce zmiernenie nemajetkovej ujmy, avšak nie prípadná náhrada škody (III. ÚS 75/01, IV. ÚS 15/03).

24. Ústavný súd vzhľadom na okolnosti tejto veci považoval za potrebné priznať sťažovateľom finančné zadost'učinenie. Pri určení jeho výšky ústavný súd zohľadnil konkrétne okolnosti posudzovanej veci, najmä doterajšiu dĺžku konania ako celku, predmet konania a jeho význam pre sťažovateľov, súčasný procesný stav konania a tiež zistenú neefektívnu činnosť a nečinnosť okresného súdu a neefektívnu činnosť krajského súdu, pričom prihliadal aj na zložitosť veci zo skutkového hľadiska. Po zohľadnení týchto okolností, majú na pamäti to, že cieľom priznania primeraného finančného zadost'učinenia je len zmiernenie ujmy pocit'ovanej z porušenia základných práv alebo slobôd zaručených ústavou, resp. záväznou medzinárodnou zmluvou považoval ústavný súd za primerané priznať sťažovateľom finančné zadost'učinenie v sume po 3 000 eur, pričom okresný súd je povinný z tejto sumy zaplatiť sťažovateľom sumu po 2 000 eur a krajský súd sumu po 1 000 eur (bod 3 výroku nálezu). Vo zvyšnej časti požadovaného finančného zadost'učinenia, ktorú už ústavný súd nepovažoval za primeranú, návrhu sťažovateľov nevyhovelo (bod 5 výroku nálezu).

VI.

Trovy konania

25. Ústavný súd priznal sťažovateľom (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania v celkovej sume 1 062,72 eur.

26. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľov ústavný súd vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (§ 1 ods. 3, § 11 ods. 3 a § 13a ods. 1 písm. a) a c), § 13 ods. 2 a § 16 ods. 3 vyhlášky). Základná sadzba odmeny za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2024 (343,25 eur) po znížení o 50 % pri zastupovaní dvoch alebo viacerých sťažovateľov je 171,63 eur a hodnota režijného paušálu je 13,73 eur. Sťažovateľom vznikol nárok na náhradu trov konania za dva úkony právnej služby uskutočnené v roku 2024 (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie sťažnosti ústavnému súdu). Ústavný súd vypočítanú náhradu trov sťažovateľa zvýšil podľa § 18 ods. 3 vyhlášky o daň z pridanej hodnoty, pretože právny zástupca sťažovateľa je platiteľom tejto nepriamej dane. Pri určení výšky jej sadzby postupoval podľa § 27 ods. 5 zákona č. 222/2004 Z. z. o dani z pridanej hodnoty v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o DPH“), v zmysle ktorého sa pri zmene sadzby dane použije

pri každom vzniku daňovej povinnosti sadzba dane platná v deň vzniku daňovej povinnosti. Keďže daňová povinnosť právnomu zástupcovi sťažovateľov vznikla dňom dodania služby (§ 19 ods. 2 zákona o DPH), pri úkonoch právnej služby realizovaných a vyúčtovaných do 31. decembra 2024 použil ústavný súd sadzbu dane z pridanej hodnoty vo výške 20 %. Výsledná suma, ktorú ústavný súd priznal sťažovateľom ako náhradu trov právneho zastúpenia preto predstavovala sumu 1 062,72 eur.

27. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia sú okresný súd a krajský súd povinné uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľov (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 CSP) označenej v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 11. marca 2025

Luboš Szigetí
predseda senátu